

kakor je potreba desk, večkrat žago prepelje, da nareže le kacij 10000 do 15000 čevljev desek za kako farmo (večjo kmetijo).

Stroški za tako žago so jako majhni. Sam gospodar je navadno glavni žagar in masinist ter glavni upravitelj, vse ob enem. Naprava je navadno stara, kajti dela že do 20 do 30 let. Stroji so rekli bi, vsi v zaplatah, leseni deli, katere žagar naredi sam, zamenje polomljene železne ali pri vsem tem delajo te žage navadno jako dobro in brez ovir. To pa deloma zaradi tega, ker so ti stroji tako priprosti, da bolj biti ne morejo. Vse se vidi, vedno lahko zasleduješ, kako delajo posamični deli, lahko popraviš in zamenjaš zlomljeni del; največ pa delo zaradi tega gre gladko, ker so Amerikanci tako rekoč rojeni masinisti in jako spretni in premeteni v tem delu. Ni ga tacega kraja, ni tacega zakotja v Ameriki, da ne bi bilokušenih in spretnih masinistov vsake vrste; vedno potujejo, vedno se premikajo iz kraja v kraj, in večkrat sem našel v raztrganem tujci delajočem kot dninar, jako spretnega specialista.

Ta žaga, katere tretjine sem bil kupil, ko sem bil prišel v Ameriko, delala je že poprej 30 let, kar se je videlo na vlti letnici na stroji, dvakrat je bila pogorela, in vendar je zame delala neprestano osem let, dve ali tri leta smo celo delali noč in dan, in ta žaga dela še sedaj. Glavni žagarji in delavci menjali se so dovolj pogosto, a jaz ne pomnim slučaja, da bi bili morali delo ustaviti, da bi kaj popravljali ali predelovali — vse to se je zvršilo samo od sebe, in vselej je bil kdo pri rokah, ki je mogel brez zadržka in skrbi popraviti, kar se je slučajno polomilo ali pokazilo.

Kot prehodnja stopinja od teh malih prenosnih zavodov k večjim služijo taki zavodi za potrebe krajnega prebivalstva, pri katerih sta se žagi pridružili dva ali trije stroji za obljanje, stroji za izdelovanje skodel in skukadurnih deščic itd. Taki zavodi so že stalni, ne gredo več k lesu, ampak les prihaja k njim. Ko prve vrste zavodi imajo redko nad 15—20 konjskih sil, jih imajo ti že 40, 50 ali celo 100, stroji so dražji in popolnejši, in na dan se na njih nareže 10, 15 do 20 čevljev desk. Žaga je tudi okrogla, ali je večjega premera do 72 palcev in navadno z ustavnimi zobmi, ki so dražji, ali je z njimi manj opraviiti. Taki zavodi so v vseh mestih s 3000 do 5000 prebivalci, kjer se le najdejo kupci za izdelke. Taki zavodi stanejo pogosto do 20000 dolarjev, in zanje je že treba znatnega kapitala, kajti čim večji je mesto, tem različnejše blago mora imeti, imeti mora suhe deske raznih razmerov in razne kakovosti in večkrat v veliki množini; večkrat ima tak zavod po 3 do 5 milj. desek v zalogi. V grofiji Orange, kjer sem jaz začel svoje ameriško delovanje, so leta 1881. bili le še trije majhni prenosni zavodi, ali leta 1888. je že bilo 30 manjših prenosnih in 6 srednjih, izmed katerih sta dva imela po 100000 dolarjev kapitala.

Večjih žag, ki delajo za izvoz je posebno veliko v državah Maine, Wisconsin, Michigan, Alabama, Louisiana in Texas. Le malo jih je v rokah zasebnikov, morda kaki dve ali tri v vseh Združenih državah; vse so v rokah delniških družeb in delajo z jako velikim kapitalom, kakor vsa podjetja v Ameriki. Dvesto do tri sto tisoč dolarjev dandanes ni zadosti za veliko lesno obrtnijo in trgovino, več družb ima milijon in več kapitala, kacij deset pa ima po 5 milijonov dolarjev kapitala. Navadno pokupijo ogromne gozde, mnoge imajo na milijone akrov. In če ni rek, da bi plavili ker k žagam, delajo kratke železniške proge na razne strani od zavoda, da po njih dovažajo les. Jedna družba v Michiganu ima do 80 milj. takih železnic, popolnoma z vsem preskrbljenih, deset lokomotiv in 200 voz za privoženje lesa. Taki zavodi delajo se navadno trdno in solidno, parni stroji imajo tudi 500 konjskih sil. Okrogle žage so popolnoma izpodrinile trakovne žage (band-saw), ki so tako narejene, da se brezkončni trak žage, okolo 6 palcev širjave navadno jako tenke, vrača po dveh kolesih napravljenih v stalnem okviru drugo nad drugim. Te trakovne žage pripadajo najnovejšim ameriškim iznajdbam v masinstvu in hitro izpodrivajo okroglo žago. Poslednji čas začeli so delati tudi manjše, da jih uvajajo že srednji zavodi. Njih prednosti so tako znatne, da v bližnji bodočnosti izpodrinejo okrogle žage, in se vpeljejo povsod tudi v najmanjših zavodih. (Dalje sledi)

Poučni in zabavni drobiž.

Petstoletnica Henrika pomorščaka. Mesto Oporto, rojstni kraj Henrika pomorščaka, se pripravlja, da dne 3. marca slovesno poslavi petstoletnico rojstva tega velicega Portugalea. On je skrbel za izvežbanje mornarjev in slednje leto preskrbel več ladij, da so preiskovali zapadno afriško obrežje in bližnje otoke. Bil je najmlajši sin kralja Ivana I. ter se je rodil dne 4. marca 1394 in umrl v Sagresu v Afriki v neki vojski dne 13. novembra 1460. l.

Stari srebrni denarji našli. Delavci, ki podirajo dunajske mestne zidove, in odpravljajo nasipe, našli so lonec, v katerem je bilo 400 komadov srebrnega denarja. Denar je iz Leopoldovega časa in ima največ letnico 1664. Najbrž je bil zakopan pred drugim obleganjem Dunaja (1683). Denar je popolnoma dober in čist ohranjen. Izročil se je policiji.

Ženske na vseučiliščih. Na švicarskih vseučiliščih v Curihu, Bernu, Baslu, Genfu in Lausannu študira 473 žensk. V Curihu imajo žensko pravnovarsko društvo, katerem na čelu zasebna docentinja, doktorica prava Emilij Kempin.

Novice.

Deželni zbor Kranjski.

V deseti seji dne 8. febr. poroča v imenu upravnega ods. ka posl. dr. Tavčar o §. 3 letnega poročila dež. odbora glede agrarskih razmer. Dež. odbor z ozirom na dobljene informacije mej drugim v tem poročilu ne more nasvetovati ustanovitve deželne hipotečne banke. Posl. Hribar v daljšem govoru razmotruje potrebo in korist ustavitve deželne hipotečne